

Мерлянов М.В.,

Заслужений працівник культури України,
доцент кафедри хореографії ВП «МФ
КНУКіМ»,
м. Миколаїв

ТАНЕЦЬ ЯК ДОЛЯ

Глобалізація суспільного розвитку та світові інтеграційні процеси актуалізують значення національної традиційної культури, збереження національної сутності українського народу, тому виникає інтерес до сучасних митців. Значну роль у збереженні розвитку та пропаганді української культури як в Україні, так і за кордоном, відіграє творча постать Мирослава Вантуха, видатного митця, хореографа-постановника, завідувача кафедри хореографії Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, Героя України, народного артиста України, лауреата Національної премії ім. Т. Шевченка, генерального директора і художнього керівника Національного заслуженого академічного танцю України імені П. Вірського, голова Національної Хореографічної Спілки України, професора, академіка АМУ, голови Всеукраїнської координаційної ради з питань дитячої народної хореографії. За визначні особисті заслуги перед українською державою у розвитку національної культури, збереження та збагачення традицій народного хореографічного мистецтва, багаторічну плідну творчу діяльність присвоєно звання Героя України із врученням ордена Держави (2004р.). Глядачі світових концертних залів бурхливими оплесками супроводжують кожен виступ колективу М. М. Вантуха, а він скромно повторював артистам: «Це аплодують не вам і не мені – це аплодують Україні». У цих словах – його життя і невтомна щоденна праця задля того, щоб про Батьківщину знали у світі.

Мирослав Вантух належить до покоління українців, мистецькі погляди та світогляд яких формувалися в складний для України період. Він народився 18 січня 1939р. у селі Великосілки, Кам'яно-Бугського району Львівської області.

У 1946 р. М. Вантух пішов в перший клас Великосілської середньої школи Кам'яно-Бугського району. Навчаючись в школі, Мирослав відчув любов до мистецтва, до пісні; він добре навчався, гарно співав. Радянська влада активно підтримувала художню самодіяльність, тому в школі був хор хлопчаків, хор дівчаток, змішаний хор, хор вчителів, самодіяльний театр, танцювальний гурток. Вчителі залучали учнів до участі в театрі, де ставили «Катерину», «Назара Стодолю» Т. Шевченка, «Наталку Полтавку» І. Котляревського і т.п. Щороку проводились шкільні олімпіади, де займали перші місця районі, навіть в області. Саме школа навчала певної духовної культури.

У селі не було телебачення, Палаців культури. Із засобів масової інформації був репродуктор, який висів на стовпі, через нього й отримували

всю інформацію. «Нас вели в життя школа й церква. Парубками і дівчатами збиралися на околиці села, де я жив з батьками, поруч стояла в огорожі фігурка Ісуса Христа і росла величезна липа, яка захищала від дощу. Там ми співали до півночі в три-чотири голоси. Я до сьогодні пам'ятаю понад сто пісень», - згадує М. Вантух [7].

Багато чого було потім у його житті, але маестро не перестає згадувати вдячно і з доземним уклоном, свою найпершу школу з її неповторною атмосферою – хор хлопців, хор дівчат, змішаний хор, хор вчителів, учительський театр, танцювальний колектив, творчі олімпіади. Звичайна проста школа села Велекосілки нинішнього Кам'янсько-Бузького району дала творчу путівку великому маестро хореографії.

Свій перший танець, білоруську «Лявониху», він виконав на маленькій сцені актовій зали у сільської школи. Фігури не відразу вдавалися, і хлопчиків доводилось довго відпрацьовувати кожне па. Уже тоді народилася мрія зробити танець своєю професією.

Після закінчення школи, в 1956 р., М. Вантух вирішив вступити до Львівського технікуму підготовки культосвітніх працівників. Два місяці він навчався на режисерському факультеті. Та одного разу на перерві зустрів у коридорі хормейстера Степана Івановича, той здивований, що М. Вантух, маючи такі вокальні дані, навчається на режисерському факультеті, взяв юнака за руку і привів в учительську, де запропонував заспівати. Виконання пісні «Рече та стогне Дніпр широкий» визначило поворот у подальшому навчанні Мирослава. Він був переведений на диригентсько-хоровий факультет, який і закінчив у 1958 р. «До нинішнього дня це мені дуже допомагає, я знаю і розумію музику, маю відмінний слух сам навіть виступав як співак, мені радили поступати в консерваторії, але танець переміг, так сталося», – згадує М. Вантух [7].

Тому коли у 1958 р. при львівському технікумі відкрились шестимісячні постійно діючі курси підготовки керівників танцювальних колективів, М. Вантух поступив до них та закінчив ці курси здобувши спеціальність керівника самодіяльного танцювального колективу. Його залишили викладати український танець, історію костюму, звичаїв, традицій, обрядів. Так розпочалося професійне становлення видатного митця, хореографі-постановника М. Вантуха.

З 1958 по 1961 р. була служба в Прикарпатському військовому окрузі, де М. Вантух керував хором та танцювальною групою. Одночасно він працював керівником танцювального колективу в Раво-Руському дитячому будинку для сиріт. Обидва колективи були відзначені багатьма нагородами, як військовими, так і Міністерством освіти. Під кінець служби Мирослав Михайлович поставив танець «Солдатський перепляс».

Після служби в армії, у 1961р., М. Вантух повернувся в училище, далі танцював з партнеркою в філармонії, на естраді. Працював репетитором танцювального колективу при Палаці ім. Ю. Гагаріна.

У 1964 р. у М. Вантуха виникла ідея створити свій колектив «Юність», який згодом стає заслуженим колективом України, відомим не лише в Радянському Союзі, а й далеко за його межами. Як художній керівник ансамблю, Мирослав Михайлович поєднував роботу баяниста-концертмейстера, педагога-балетмейстера, репетитора, створював ескізи костюмів, які потім майстри шили для колективу. Було зроблено три різні програми: українські танці, танці СРСР, танці народів світу. Це був цікавий період творчості. Колектив побував у 30 країнах світу. В Італії у 1967 р. році ансамбль «Юність» серед 36 країн світу отримав Гран-прі, у Радянському Союзі на шести конкурсах – шість золотих медалей. М. Вантуха часто запрошували головним балетмейстером на урядові концерти – це стимулювало до зростання творчої особливості. У 1969 р. ансамбль «Юність» побував в Королівстві Данія. Ці гастролі пройшли дуже успішно, про що писала датська та радянська преса, зокрема газета «Правда».

Перше знайомство Мирослава Вантуха з Павлом Вірським відбулося на концерті 1956 р. в Києві. Він тоді ще був студентом першого курсу Львівського технікуму підготовки культосвітніх працівників.

У 1964 р., коли колектив П. Вірського виступав у Львові в Палаці культури ім. Ю. Гагарін, маестро побував на репетиції у Мирослава Вантуха, йому показали чотири номери. П. Вірський похвалив, але дав рекомендації працювати над культурою танцю. «Після тієї зустрічі я себе почував так, немов у мене за плечами вирости крила», – згадує М. Вантух [4].

На наступний конкурс показав танець «Український привітальний». П. Вірський високо оцінив роботу. У перерві, в фойє серед знаних балетмейстерів, він побачив М. Вантуха. Підзвав його, поклав руку на плече і сказав присутнім; «Ось ви всі плясуни, ви – пляшете, а він танцює. Вчитись у нього культури танцю». Це була похвала найвищої ваги і гатунку.

Остання їх зустріч відбулася у 1973 р. Вони багато спілкувалися, М. Вантух бував у П. Вірського вдома і не думав, що доведеться продовжувати справу Павла Павловича. Знайомство з П. Вірським вплинуло на подальше формування і становлення світоглядних позицій, усвідомлення своєї національної приналежності, на майбутню творчу спрямованість.

Мирослав Вантух і далі працював у Львові в «Юності», а в Києві знову шукали кандидатуру на посаду керівника ансамблю ім. П. Вірського. Охочих було багато, та після Павла Павловича знайти гідного було не так просто. Колектив за короткий час змінив кількох керівників і пережив тоді не найкращі часи. У цей період академічний ансамбль, який вже встиг не один раз об'їхати світ, майже нікуди не виїжджав. Колектив, який П. Вірський підняв на світовий рівень, деградував на очах. І у 1980 р. очолити ансамбль знову запропонували Мирославу Михайловичу.

Отже, з 1980 р. М. Вантух є генеральним директором і художнім керівником Національного заслуженого академічного ансамблю танцю України ім. П. Вірського. Розпочався новий період в творчому житті видатного митця,

талановитого хореографа, продовжувача традицій П. Вірського. В ансамблі Мирослав Михайлович дуже хотів зробити все, що було в його силах. Він приходив на роботу о восьмій, одягав репетиційну форму і працював сам біля станка. О десятій починалась репетиція з артистами. Власний життєвий досвід навчав: праця долає всі перешкоди.

Створена П. Вірським в 1962 р. хореографічна студія давала змогу виховувати артистів для колективу. До студії приймали підготовлених юнаків і дівчат з професійних та самодіяльних колективів. У Радянському Союзі це були блискучі колективи, та за роки незалежності все розвалилося, зникли навіть такі чудові заслужені колективи, як «Ятрань» під керівництвом А. Кривохижі у Кіровограді, «Галичина» у Львові. Прилив кадрів до студії вичерпувався, а за два роки молодь не навчити. Колектив втратив понад двісті танцюристів. Для керівника ансамблю М. Вантуха цей період був дуже тяжким, адже щоб підготувати професійного танцівника потрібно мінімум п'ятнадцять років. Було втрачено понад два склади першокласних артистів.

Мирослав Михайлович зрозумів, що потрібно самому готувати кадри для ансамблю. Так у 1992 р., разом з дружиною, народною артисткою України Валентиною Вантух, він створив дитячу хореографічну школу при Національному заслуженому академічному ансамблі танцю України ім. П. Вірського.

Основною метою школи є пошук, навчання і виховання обдарованих дітей, які згодом зможуть стати справжніми майстрами сцени і поповнити не тільки свій уславлений колектив, а й інші професійні колективи України. У хореографічній школі вихованців навчають не тільки професійно, а й духовно, культивують естетику, любов до свого народу й землі. Для реалізації цього задуму М. Вантух і директор школи В. Вантух розробили цікаву навчальну програму.

39 років М. Вантух очолює ансамбль ім. П. Вірського. Завдяки створеній в колективі атмосфері, художній керівник домігся від артистів високої виконавської майстерності, яскравої образності, творчого і вимогливого ставлення до своєї праці. «Глядач повинен любити артиста зависокий рівень виконавства, артистизм, м'якість, техніку, пластику, зовнішній вигляд. Сам рух – це ще не танець, в кожен цей рух треба внести життя, кожен рух треба пропускати через себе, через внутрішній стан і відтворювати через рух той хореографічний текст відповідний образ, відповідний характер» [7].

Список використаних джерел:

1. Відгук преси по результатам гастролей у Франції, Бельгії і Швейцарії з 05.03.91 по 28.03.91 // Центральний державний архів-музей літератури і мистецтв України. – Ф. 643.-оп. 1. –Спр. 883. -6 арк.
2. Енциклопедія сучасної України; Т. 4 (В-Вор); ред. І.М.Дзюба; НАНУ; Наукове товариство ім. Т. Шевченка.- К., 2005.- 699 с.

3. Жиліна Л. Душею сповнений політ [електронний ресурс] / Л. Жиліна // Демократична Україна. -2009. – Режим доступу: www.dua.com.ua/2009/37./18.shtml

4. Жиліна Л. Танець довжиною в 70 років [електронний ресурс] / Л. Жиліна // День. - №182 (10 жовтня). – Режим доступу: <http://www.day/kyiv/ua/254911/>

5. Жиров О. А. Розвиток української народної хореографії у мистецько- педагогічній спадщині та діяльності К. Василенка (50 – 90 роки ХХ ст.): дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. Наук; спец. 13.00.01 / Олександр Анатолійович Жиров. – Полтава, 2007. – 267 с.

6. Колосок О. П. Майстри народно-сценічного танцю: біографічний довідник / О. П. Колосок. – К., 2009. – 116с.

7. Коскін В. М. Мирослав Вантух: Національні колективи треба повернути народові [електронний ресурс] / В.. Коскін. – Режим доступу: <http://www.vox.com/ua/data/publ/2008/05/14/myroslav-vantux-natsionalni-kolektyvy>

Мерлянова О.А.,

кандидат, мистецтвознавства,
в.о. зав кафедрою хореографії
ВП «МФ КНУКіМ»,
м. Миколаїв

ДО ПИТАННЯ БАЛЕТМЕЙСТЕРСЬКОЇ ЕТИКИ

Хореографічне мистецтво займає одне з провідних місць в світовій культурі. Різноманітність форм, жанрів, стилів, композиційних побудов та лексичних рішень можна спостерігати як в роботі аматорів, так і на професійній сцені.

Мистецтво танцю має багату спадщину зразків світової хореографічної культури. Свій внесок в ній залишили: М. Петіпа, Л. Якобсон, І. Моїсеєв, П. Вірський, Н. Надеждіна та багато інших відомих балетмейстерів. Поряд з історичним постатями маємо змогу знайомитися і бачити творчість неперевершених балетмейстерів сучасності: М. Вантух, В. Шкоріненко, Р. Поклітару, Т. Денисова, А. Рубіна, А. Рахвіашвілі та інші. На творчих доробках професійних хореографів відбувається навчання та становлення молодих, талановитих, яскравих особистостей.

З розвитком технічного прогресу, появою сучасних засобів фіксації танцювальних номерів та активним розповсюдженням їх в соцімережах людство отримало змогу вільно долучатися до шедеврів хореографії, а балетмейстери користуватися цим в своїй професійній діяльності. Нажаль, ми маємо приклади як шанобливого відношення до творчості колег-хореографів, так і навпаки, цинічного копіювання і крадіжок творчих доробок авторів.